

LIETUVA

Nr. 18

CHICAGO, ILL., PETNYCZIA, 6 Gegužio (May) 1898 m.

Metas VI

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

The Lithuanian Weekly

"LIETUVA"

Published at Chicago, Ill., every Friday
Executes all kind of Job Printing and
translating in Lithuanian, Polish
and English languages.

Subscription \$2.00 per year.

All communications must be addressed:

A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Sta. No. 60.

Nedėlinis laikraštis

"LIETUVA"

Išleista kas Petnyčia Chicago, Ill.

Kaszuoja ant metų:

AMERIKOJE.....\$2.00

UŽMARE.....\$3.00

"Lietuvos" spausdėvė spausdina
visokius Knigas, Konstitucijas
ir visokius kitus druskus
lietuviškai, lenkiskai,
kaip ir angliskai.
Darbaatlieka
graziai, greitai ir pigiai.

Užsirašant "Lietuvą" ir prisien-
diant pinigais už ją, kaip ir su visais kitais
laikraščiais, "neada reik užleisti užtikti-
mo adresu:

A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Sta. No. 60.

Politiszkos žinios.

Suvenytų Wieszpatyszių

Karė su Ispanija

Karė tarp Suvenytų Wieszpatyszių ir Ispanijos užimė 21 Balandžio, bet susitikimų kariaujančių pajėgų Amerikos wandenysė iki šiol ne buvo. Susimūzimas toksai atsitiko prie Filipinų salų, Azijoje, tarp Amerikos ir Ispanijos kariuomenės. Amerikonišką laivynę naktyj isiveržė į portą Cavita, ant salos Luzon. Ar tą amerikonišką admiralą padarė susitarę su wadovais maistiniški, ar be susitarimo, tas tikrai nežinomas. Čia rado ispanišką laivynę ir užgimė muszias ant jurių. Ispanišką laivynę likosi sumusztą. Ispanišką kreiseriai: "Maria Cristina" ir "Castilla" likosi sugedinti. Ispanišką admiralas Montego, kurisai buvo ant "Maria Cristina", turėjo persikelti ant laivo "Isa de Cuba". Ispanišką laivą Marie Cristina kapitonas drauge su savo laivu pražuvo. Kreiseriai "Mindanao" ir "Ulloa" likosi diktai pagadyti. Ką norėjo pasiekti amerikonišką laivynę wirszinikas, nežinia: jeigu jis norėjo paimti twirting Cavita, tai tas jam nepasiekė, kadangi jis su savo laivais turėjo portą aplieisti. Jeigu gi norėjo tikt sumusztą dalį ispanišką laivynę, tas jam pasiekė, kadangi dabar Ispanija turi jau kelias laivas mažiaus; muszys krito 300 ispanijonų. Kiek Amerikos pusėj žmonių likosi muszysje užmusztų, to tikrai ne galima žinoti. Dabar abidvi pusės, taigi lygiai Ispanija, kaip ir Amerika; apwaiksčioja laimę: Ispanijonys džiaugiasi, kad jiems pasiekė apginti Manila ir Cavita, Amerikoj gi apwaiksčiojo pergalėjimą dalies ispanišką laivynę. Ispanišką wienok praneša, kad ir amerikoniški laivai likosi muszysje pagadyti. Jeigu ta žinia teisinga ir jeigu amerikoniški laivai taip pagadyti, kad į kitą muszj ne gali stoti, tai jie turi grįžti ant pataisymo atgal į Ameriką, kadangi, pagal terptautiszką tiesą, laivynės kariaujančių wieszpatyszių ne turi tiesos taistyti muszuose pagadytų laivų portuose wieszpatyszių ir iman-

čių karėje dalywumo, ne turi tiesos pirkti anglis: kadangi wienos kitos wieszpatyszės apgarsino, kad jos karėj Amerikos su Ispanija yra neutralizskos, todėl Amerikos laivynė ne gali niekur užleisti ant pataisymo pagadytų laivų turi grįžti į San Francisco; pagadytus gi ispanišką laivus ispanijonys gali taistyti su savo portuose ant Filipinų salų. Jeigu amerikoniški laivai gal stoti wėl į muszj, tai prie Filipinų salų galime laukti kito, gal dar smarkesnio susimūzimo, kadangi dabartinis pergalėjimas, apat paskandinimo kelių ispanišką laivų, kitokios naudos ne atgaben. Wokietija, Prancuzija ir Anglija isziuntė savo karizskus laivus prie Filipinų salų; tos wieszpatyszės protestuoja prieš blokawimą ir bombardawimą tų salų portų, kadangi tas ne Ispanijai, bet tų wieszpatyszių prekybai daugiaus bledies atgaben. Isziuntė karizskus laivus jos ir prie Kubos pakrančių, neturėjo čia karizskų laivų wien Austriją, bet dabar ir tojė nutarė siųsti wieną karizską laivą.

Prie Kubos pakrančių nieko swarbesnio ne atsitiko. Ispanija tuose wandenysėse daug turi karizskų laivų, todėl nesikubina į muszj su daug skaitlingesne amerikonišką laivynę. Kadangi portuose wisur ispanijonų jleistos terpedos, todėl į juos ne gal įleisti amerikoniški laivai. Ant Kubos nežaliojo užleisti lytu laikus, o su juom ir ligos. Rodosi, kad amerikonišką ne bandys per tą lytų laiką isiveržti su savo žemės kariauna ant Kubos, kadangi ligos daugiaus kareivių galėtų isznaikinti negu ispanijonų kulios. Amerikonišką laikraszciai jau dabar paleido paskala, buk ant tų amerikoniškų karizskų laivų apsiereiskė geltona isz drugys. Patwirtinimo wienok to puskalo isz rando pusės dar ne buvo.

Bewiek wisos didesnės Europos wieszpatyszės, apat Wokietijos, isz swarbesnių kitų swieto dalių ir Japonija, apgarsino, kad kowoje Amerikos su Ispanija užsilaiyks neutralizskai, taigi ne užselpės nė wienos isz kariaujančių pusų. Dabartinis wienok jų apreiškimas dar ne rodo, kad jos iszižadą kiztiesi kada nors į tarp kariaujančių wieszpatyszių. Tuli amerikonišką laikraszciai praneša, buk rengiasi susirizimas Amerikos, Anglijos ir Japonijos į wieną kruwą. Tas paskalas wienok yra tikt iszradimū amerikoniškų laikraszczių ant gaulinimo kitos Europos dalies wieszpatyszių: susidrutinimo Amerikos nieks ne geidžia, susidrutinusi gi gal pasikėsinti nuo Anglijos paveržti Kanadą, nuo Japonijos gi jau stengiasi paimti Hawai salas, ant kurių ji seilė rijo. Amerikoj nė wieną ne kita isz tų wieszpatyszių neturi tokių reikalų, kur reikalauj Amerikos parėmimo, kituose gi kraszuose, kaip antai Indijoje arba Afrikoj, kur Anglijai gal atseiti susimūzj su kitomis Europos tautoms, Amerika Anglijos ne gal paremti. Wisas isz tokio susirizimo Anglijai pelnas butų wien tas, kad jis galėtų eiziek tiek stabdyti Maskolijos platinimasi Azijoj.

Pietinės Amerikos tautos rodo savo prilankumą ne Suwienytoms Wieszpatyszėms tikt Ispanijai, nors randai tų wieszpatyszių pagarsino, kad jie nesikis į tarp kariaujančių pusų: tulose kraszuose žmonės deda aukas ant naudos Ispanijos priešais rando nors, laiko susirizimas, ant kurių iszreiskia savo pritarimą Ispanijai. Ispanijos karalienė atsizaukė į maskolizską carą, prasydama jo užtarmo. Caras ant to laiszką atsakė, kad ant to dar ne atėjo laikas, kada tas ateis, pažadėjo užstoti už Ispaniją. Austrija rodo teipogi apgarsino, kad tuom tarpu ji nesikis į tarp Ispanijos ir Amerikos, bet jeigu ar tai užgimtų Ispanijoj rewoliucija prieš karalių waldžią, arba jeigu čia isziweržtų amerikonišką kariauna, Austrija su žemės kariauna žada pasiskubinti Ispanijai į pagelbą.

Europa ir karė Amerikos su Ispanija.

Ką rengiasi daryti Europos wieszpatyszių randai, ne galima žinoti, bet jeigu laikraszciai reiksztų tautų norus, tai Ameriką Europoj mažai turėtų pritariančių. Austrijos, Maskolijos, Prancuzijos ir Italijos laikraszciai stoji prieš Ameriką, bewiek wisi jie užstoji už Ispaniją ir wisokiais žodžiais iszjuokia ir nupeikia Amerikos pasiėlgimą. Angliszkai liberalizskos partijos laikraszciai teipogi stowi Ispanijos pusėj, konserwatywų gi pasidalinge. Wokizskai laikraszciai pirmiaus teipogi wisaipeikė Ameriką, dabar gi tikt isz jų, ypacz gi priklausančių randui, pradėjo užstoti už Ameriką. Tą wienok gimdo ne tiek meilė amerikonų, kiek nekenkimas prancuzų: tie laikraszciai sako, kad Wokietija priwalo būti priešingoj prancuzams pusėj: jeigu Prancuzija užstos už Ispaniją, tai Wokietija turi atsirasti priešingoj pusėj. Wokietijos cieciorus teipogi pritaria amerikonišką ir užtai buk susipyko su susirizusios su Wokietija Austrijos waldonu, kurisai kalbino Wokietiją užstoti už Ispaniją. Jeigu wisas butų teisybė, ką apie Europos prietikus garsina laikraszciai, tai karė Suwienytų Wieszpatyszių su Ispanija teip atsilieptų ant Europos, kad Wokietijos Europos wieszpatyszių susirizimas turėtų iszirti, Austrija ir Italija isz jo pasitrauktų ir prisiglaustų prie susirizusių jau Prancuzijos ir Maskolijos. Wokietija, atsiradusi wiena, priwersta butų susirizti su Anglija, kuri žinoma, kad stengiasi į sawo wėzimą pakinkyti ir Japoniją, kas jai pasieks, jeigu Maskolija ne ras kelio, ant kurio galėtų Japoniją užganėdinti. Kadangi tarp Anglijos ir Prancuzijos ir Maskolijos lygiai Afrikoj kaip ir Azijoj daug yra nesutikimų, tai menka priežastis gal karė wisoj Europoj pagimdyti. Maskolizskai laikraszciai sako, kad ant tokios karės užtektų įsikisimo Anglijos su sawo pagelba Amerikai dabartinėj jos karėj už Kubą: jie sako, kad Anglijos priešzams, užgimus sykj karėi, lengwa bus prieš Angliją ne tikt Indijose maižtas pakelti, bet ir sukelti Airijai, kuri, jeigu Anglija taptų sumusztą, butų iszliuosuota isz po Anglijos waldžios. Apat to, galėtų ji nužudyti ir geriausias sawo waldybas kituose kraszuose. Kadangi čia rizikas per didelis, todėl Anglija nesiskubys karę pakelti, kitoms gi Anglijos skwerno besilaikancioms wieszpatyszėms teipogi ne butų nė jokios naudos už Anglijos reikalus didėnį gaisrą uždegti. Kad jis isz neteisyj ne uždegtų, reikia neispauskyti to atsargumą waldžią turuncij. Prancuzija suszaukė wisus jurinį kus, rengia sawo wisą rezewor laivynę, tikt nežinia prieš ką ji paskirta.

Balkanų pussalis.

Antra, pawojinga Europoj wietia, už kurią gal užginti didesni nesutikimai tarp Europos wieszpatyszių—yra tai Balkanų pussalis: čia maizstai wisokiose Turkijos provincijose nuo seniai nesilaufa, o dėl sawo tarpinio pawydėjimo tautų twarką įwėti ne galima: suwaldyti maizstus ir nereikalingus kraujo praliejimus sultanui truksta pajėgų, nuo jo gi sprando nuimti sunki nasztą, kurios pakelti ne įstengia, sawo tarpinis pawydėjimas ir godumas tų Europos wieszpatyszių ne daleidžia. Maizstai Albanijoj smarkiaus užkilo, turkizska kariauna ne įstengia pasikėlusį albaniečių suwaldyti; jie užpildinėja ne tikt ant Turkijos waldyby, persigriebia per rubežių į Serbiją ir persiwa- ro gywentoj galwųj bandas.

Sultanas buvo atsizaukęs prie popiežiaus su užmanymu paskirti prie Watikano sawo pasiuntinį, kurisai reprezentuotų Turkijos katalikus. Ant to popiežiaus buvo sutikęs, bet pakėlė protestą Prancuzijai, kuri nuo seniai yra apginėja katalikų ne krikščionizskuos kraszuose. Ant Prancuzijos protesto popiežiaus atsikakė nuo Turkijos pasiuntinio prie sawo dwaro.

Prancuzizską ekspediciją. Marchando, widurinėj Afrikoj pasiekė nepasiekimas. Marchand stengėsi po Prancuzijos waldžią užimti wisus kraszus prie Niliaus isztakų. Ant to pasamdė jis kariauną wietinius gywentojus, isz dalino jiems ginklus. Tie kariaunai wienok kelionėj įj aplėdo, su ginklais iszblėgiojo ir Marchand pasilikio wienas. Neįstengė jis sawo pilią iszpildyti ir traukia dabar wienas į Prancuzų waldy- bą Obok, prie Raudonųjų jurių. Isz to nepasiekimo labiausias džiaugiasi anglionai, kurie Niliaus isztakas nuo seniai stengiasi užimti.

Ne ruyk tabako ir nespjauk, nes tai trumpina tawo amžl. Jeigu nori atsipatinti nuo tabako ant wienos ir pastoti swieką, čia ir rylina, imk gylis, kas žinoma, isz turis. Dargi, kurie pangenio maizstus isz turis, isz dešimto dieno jau swere dešimties wienas. Apie 400 000 žmonių tapo iszgydymu. Prie Nij-TO-BAC nuo sawo apik- koriusus ir prabas gausi dykti. Parasyk, lai: Sterling Remedy Co., Chicago, arba New York.

Prancuzizską ekspediciją. Marchando, widurinėj Afrikoj pasiekė nepasiekimas. Marchand stengėsi po Prancuzijos waldžią užimti wisus kraszus prie Niliaus isztakų. Ant to pasamdė jis kariauną wietinius gywentojus, isz dalino jiems ginklus. Tie kariaunai wienok kelionėj įj aplėdo, su ginklais iszblėgiojo ir Marchand pasilikio wienas. Neįstengė jis sawo pilią iszpildyti ir traukia dabar wienas į Prancuzų waldy- bą Obok, prie Raudonųjų jurių. Isz to nepasiekimo labiausias džiaugiasi anglionai, kurie Niliaus isztakas nuo seniai stengiasi užimti.

Kelewis,

Isz Peterburgo.

Lietuwizskas klausymas, pakeltas maskolizskame laikraszczyje "S. Peter. Wiedomosti", paslydo net ir į užrubežius. Nekalbant apie užrubežius lietuwizską laikraszczių, tą klausymą atkartojo lenkizski ir Siberijos laikraszciai. Maskolijai, pasijutę tokiam padėjime, kaip anas kau- lis isz bėgęs, griebėsi už molo. Ministerija Widaus Dalykų siunčia straipsnį pas Suworiną, redaktorių laikraszcio "Nowoje Wremia", kuriame stengiasi darodyti nereikalingumą lietuwizskos spaudos. Dowanokite, paklydau, sakydama "stengiasi darodyti": tiesiog —meluoja, o maskolij melas tame teip ajszkas, kaip kad pasam- met ne akę. Rėd.) Ne gana to, prie musų atsirado aiszkus ir paslaptingi iszdawikai, kurie, norėdami įtikti waldžiai, tankiai ne kaltai užwėda policiją, kad padarytų kratę. Praėjusį rudėnį policija pasikwietė į klištorijų patisai gwardijonas Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.) Ne gana to, prie musų atsirado aiszkus ir paslaptingi iszdawikai, kurie, norėdami įtikti waldžiai, tankiai ne kaltai užwėda policiją, kad padarytų kratę. Praėjusį rudėnį policija pasikwietė į klištorijų patisai gwardijonas Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.)

Isz Lietuvos.

Isz Kretingos (Telszių apygardos).

Užklauius wieną isz kretingizskų, ar skaitote lietuwizską laikraszczių ir knygęs? Atkreč man: "neskaitome, nes neuorime užsipehlyti wardą "weliuikių". (Teip buk iszstareis Kretingos gwardijonas, Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.) Ne gana to, prie musų atsirado aiszkus ir paslaptingi iszdawikai, kurie, norėdami įtikti waldžiai, tankiai ne kaltai užwėda policiją, kad padarytų kratę. Praėjusį rudėnį policija pasikwietė į klištorijų patisai gwardijonas Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.)

Atsirado ir maskolius galwosizs, Pobiedonoscewo augintinis, Solowjew, didžiausias lietuwų priezas ir smaigizskas Petrapił- je, kurisai pradėjo siųlyti 2000 r. tam, kas atsisr noris iszduoti lietuwizską kalendorij maskoliz-

pakų knygų; kaip galėjai teip staigiai ir dailiai užslėpti?"

Ar gi ne mulkia. Kada prie Szpuczių buvo krata, galėjome ir mes pasinaudoti. Ten, kaip ant kokios karės, susirinko wisai kareiviai ir jų wirszinikai, policija ir žandarai. Kitose wietose (Szpuczių mat ant pat rubežiaus gywena) galėjo drąsiai eiti, bet, rodosi, mažai teėjo. Nieko ne radę, Szpucziams padarė ne mažą iszkadą, kada iszpikumo, newa jieszkodami kontrabantų, subadė mėsą, swiestą, obuolius. Urėdė, kad iszlausk padėtą ten Zubarnalės skrynją, iszėmė 55 rubl. Ne- laiminga mergina, nustojusį pas- tarojo graszio, norėjo per sudą jieszkoti tiesos, bet įbauginta Siberija, nutilo. Tie atsitikimai gana rodo mums, juogiai musų wirszinikai maskolijai dēto tiktai walgo duoną, kad mus skriaustų ir ne duotų apsiszwieisti; už tai mes dar labiaus turime mislyti apie takelius, kuriais nors maž spinduliai galėtų pasiekti.

Kretingos pintuwės tai jau wisai nežmonizskos! Be atsitikimų szukiančių į dangų atmonijom negal apsieiti. Priminsų tiktai wieną baisesnį atsitikim. Tu- bauczių sodoje ant pintuwės, waikinas K. Biržinskis norėjo nudurti waikną P. Dirgelį už tai, kad tas iszėjo szkoti su anu numy- lėtine. Durimas su peilių nusida- wė, ir Dirgelis silpnai susirgo. Kas bus kaltas, nėra žinios, lyg szil tebėra liuosas. Swietizskai waldžiai pintuwės su girtuok- lewimu ne rupi: tai ne kontra- bantai; dēto priderėtų dwasiszkąj atkreipti akis ant to ne do- rų poproczij.

Sztai wieną už kitas malonesi naujiena. Nežinau, kas įkwėpė maskolijai, pameus ant rubežiaus katalikizskos abrozdas, ražanczius siųsti ne popui, kaip pirma, bet klebonui katalikų bažnyčios atiduoda weltai.

Isz Kauno.

Kaune neiszpaskyrtai priwiso wagilių, waga jie ne tikt naktyj bet ir dieng. Užraktai nieko ne gelbsti. Widurdienį įj isweržė jie į gywenimą gimnazijos mokiniojus ir iszgabeno wisus jo, jo paczius ir waikų drabužius. Tą paczią dieng, bet jau naktyj, atsilankė pas popus wietinio soboro ir teipogi paszwale wisos popų drabužius. Mokslainių direktorius wos spėjo ant kelių dieng iszwiauti isz Kauno, ir paliktą gywenimą įsikraustė wagiljai ir iszneszė wisą, ką tikt paimti galėjo, suskaldė szėpas, stalczius ir kitokias pakawones. Kunigas, gimnazijoj tikėjimo mokinantis, iszėjo ant lekcijos, isz to pasinaudojo wagiljai ir iszneszė wisą, ne paniekino nė akademijos ženkle. Atlankė gywenimą ir sekretorius wokizsko konsulato ir iszgabeno jo drabu- žius. Ne niekina nė didesnių pardawinyzių: per stogą prisigriebia ant augsto, iszpajauja lais ir isznesza isz pardawinyzių, ką tikt sau tinkancio randa; į wieną sawaitę tokiu budu isz- kraustė dvi pardawinyczias.

Pažinkime sawo carą!

Daugelis žmonių tiki, kad dabartinis maskolizskas caras yra žmogus liberalizskas, teisingas, kad jis neužmirsz ir swietim galy- wai, kad ir jiems parodys sawo teisingumą. Kasdieniniai atsitikimai parodo, kad jis ne yra tokiu, koku ji norėtume matyti, kad jis teip jau fanatizskai neuž- kenzia ne maskolij kaip ir jo nutukęs tėwas. Isz daugelio atsi- tikimų paimsime sztai wieną bu- wusį Latwijoj; čia rods caro neužkanta pasiekė ne latwius, tikt wokiezcius bajorus, bet kas ne užkenzia wokiezcių tod, kad tie ne maskolij, tū teipogi ne auteiks didesnės liuosybės ir latwiams arba lietuwiams, kadangi tie teipogi ne maskolij. Kur- szės bajorai, per sawo wirsziniką, grafą Kaiserlingą, atsizaukė į carą su prasyimu daleisti jiems parengti ir užlaikyti sawo kasztais gimnaziją. Bajorai parinko wirszinikus ir mokiniojus rengia- mos gimnazijos ir padavė juos ant uztwrtinimo apszwietimo ministerijos. Kadangi praszanti persitikrino, kad waikai tsykyk geriausiai mokinasi, kada juos moki- na suprantamų, taigi prigimtoj kalboj, todėl jie meldė daleidimo, kad tuli mokslai galėtų but moki- nami ir wokizskoj kalboj teip, kaip tai yra gimnazijoj prie lute- nizskos bažnyčios Peterburge.

komis literomis, bet ir tas ant niekų iszėjo, lietuwiai su pasi- skizstėjimais atmetė jo užmanym- p.

Isz Papilės (Sziaulių apygardoj).

8 dieng Sawio mėnesio, ezių metų, buvo pas mus lietuwizskai inteligentizskai bajorizskos wes- tuwės, kurios tarp musų lenkuo- dę, Szpucziams padarė ne mažą iszkadą, kada iszpikumo, newa jieszkodami kontrabantų, subadė mėsą, swiestą, obuolius. Urėdė, kad iszlausk padėtą ten Zubarnalės skrynją, iszėmė 55 rubl. Ne- laiminga mergina, nustojusį pas- tarojo graszio, norėjo per sudą jieszkoti tiesos, bet įbauginta Siberija, nutilo. Tie atsitikimai gana rodo mums, juogiai musų wirszinikai maskolijai dēto tiktai walgo duoną, kad mus skriaustų ir ne duotų apsiszwieisti; už tai mes dar labiaus turime mislyti apie takelius, kuriais nors maž spinduliai galėtų pasiekti.

Kretingos pintuwės tai jau wisai nežmonizskos! Be atsitikimų szukiančių į dangų atmonijom negal apsieiti. Priminsų tiktai wieną baisesnį atsitikim. Tu- bauczių sodoje ant pintuwės, waikinas K. Biržinskis norėjo nudurti waikną P. Dirgelį už tai, kad tas iszėjo szkoti su anu numy- lėtine. Durimas su peilių nusida- wė, ir Dirgelis silpnai susirgo. Kas bus kaltas, nėra žinios, lyg szil tebėra liuosas. Swietizskai waldžiai pintuwės su girtuok- lewimu ne rupi: tai ne kontra- bantai; dēto priderėtų dwasiszkąj atkreipti akis ant to ne do- rų poproczij.

Sztai wieną už kitas malonesi naujiena. Nežinau, kas įkwėpė maskolijai, pameus ant rubežiaus katalikizskos abrozdas, ražanczius siųsti ne popui, kaip pirma, bet klebonui katalikų bažnyčios atiduoda weltai.

Kelewis,

Isz Peterburgo.

Lietuwizskas klausymas, pakeltas maskolizskame laikraszczyje "S. Peter. Wiedomosti", paslydo net ir į užrubežius. Nekalbant apie užrubežius lietuwizską laikraszczių, tą klausymą atkartojo lenkizski ir Siberijos laikraszciai. Maskolijai, pasijutę tokiam padėjime, kaip anas kau- lis isz bėgęs, griebėsi už molo. Ministerija Widaus Dalykų siunčia straipsnį pas Suworiną, redaktorių laikraszcio "Nowoje Wremia", kuriame stengiasi darodyti nereikalingumą lietuwizskos spaudos. Dowanokite, paklydau, sakydama "stengiasi darodyti": tiesiog —meluoja, o maskolij melas tame teip ajszkas, kaip kad pasam- met ne akę. Rėd.) Ne gana to, prie musų atsirado aiszkus ir paslaptingi iszdawikai, kurie, norėdami įtikti waldžiai, tankiai ne kaltai užwėda policiją, kad padarytų kratę. Praėjusį rudėnį policija pasikwietė į klištorijų patisai gwardijonas Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.)

Isz Lietuvos.

Isz Kretingos (Telszių apygardos).

Užklauius wieną isz kretingizskų, ar skaitote lietuwizską laikraszczių ir knygęs? Atkreč man: "neskaitome, nes neuorime užsipehlyti wardą "weliuikių". (Teip buk iszstareis Kretingos gwardijonas, Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.) Ne gana to, prie musų atsirado aiszkus ir paslaptingi iszdawikai, kurie, norėdami įtikti waldžiai, tankiai ne kaltai užwėda policiją, kad padarytų kratę. Praėjusį rudėnį policija pasikwietė į klištorijų patisai gwardijonas Tarwydas, apie skaitancius maskolij užgintus knyg- gas; bet jis ginas, teip niekuomet ne akę. Rėd.)

Atsirado ir maskolius galwosizs, Pobiedonoscewo augintinis, Solowjew, didžiausias lietuwų priezas ir smaigizskas Petrapił- je, kurisai pradėjo siųlyti 2000 r. tam, kas atsisr noris iszduoti lietuwizską kalendorij maskoliz-

Ne daug, rodosi, wokiezčiai reika- lawo, bet caras ant to bajorų praszimo sawo ranka pakrewewio- jo: "Szitą praszym atmeti, apie ką pranešti grafiui Kaiserlingui ir ministeriui apszwietimo". Ki- taip carukas butų paraszęs, jeigu Kurszės bajorai butų užmanę pa- rengti, paweikslan, stacziatizsk- ką mergų klištorijų. Tasai atsi- tikimas aiszkiai parodo, kad ca- ras Mikalojus yra toks jau masko- lizskas fanatikas kaip ir jo tėwas. Jis mums ir nieko gero geru nosuteiks.

Palengwinimas gimnazi- jų mokintiniams.

Pagal naujo apszwietimo mi- nisterio padawadyjimą, mokinti- niai 6 klasos gimnazijų, jeigu jie laike egzaminų susirgo, turi but perleisti į augstesnę kliašą be egzaminų isz wisų kitų mokslų, iszėmus wien lotynizskos ir gre- kizskos kalbų; isz tų kalbų jie turės laikyti tikt egzaminą ant raszo, taigi iszwersti užduotę isz maskolizsko ant lotynizsko ir grekizsko. Jeigu jie tą atliks gerai, pasilieka augstesnę klia- soją be jokių kitokių egzaminų. Iki sziol, jeigu mokintinis prieš egzaminą susirgo ir egzaminu lai- kyti ne galėjo, tai ji palikdavo žemesnę kliašoj.

Naujas beprocziams ligo- butys Wilniuje.

Wilniuje pradėjo rengti dabar beprocziams ligoabutį dėl wisos Lietuwos. Į darbo wėdėjus prie tų namų statymo randas paskyrė maskolij, inžinierij Kriwcową. Pagal planus, pastatymas wien triobų, be widurinių jų įrengimo, kasztuos su wirszum du milijonu rublij.

Waikų sudrutinimo kolio- nijos Drusenikuose.

Grodno gub. yra maudynės Drusenikai, ant Nemuno kranto, kur wasaros laike suwaziuoja daug ligoųjų ant gydymosi. Mas- kolizska Užlaikamo Sweiktos Draugystė dabar rengia čia kolonijas waikams ant jų sudrutini- mo ir gydymo. Draugystė ir tas kolonijas priiminės serganczius miestų waikus, kuriems, pagal daktaro nusprendimą, reikalingos bus Drusenikų maudynės, nuo 4—16 m. amžiaus. Waikai padalyti į du skyrių: už wienos mokės po 70r už wisą wasarą, tokių draugystė priiminės į kolonijas tiek, kiek atsiszauks; kiti per toki laiką mokės tikt 35 rubl., bet tą skait- lius aprubežiuos. Turės jie čia pilną užlaikymą, daktarą, wais- tus, jeigu tie bus reikalingi ir maudynės.

Padawadyjimas kaslik ra- binų.

Maskolizskas randas iszdawė dabar naujus padawadyjimus kas- link žydiszkų rabinų Lietuwioj, Lenkijoj ir wisoj Maskolijoj, kur tikt žydai gywena. Pagal naują padawadyjimą: į rabinus gal but iszrinkti tikt toki, kurie pabaigė mažiausia 6 klasias gimnazijos. Rodosi, tas nieko ir žydams ne kenks, (jeigu rabinai bus ap- szwiesteni. Iki sziol kiekwienas Lietuwos miestelis turėjo rabinų, bet tarp jų, turbūt, nėra tokių, kurie atsakytų naujam padawady- jimui: žydai apszwietų rabinų neužkenzia, bet dabar turės rinkti apszwiestenius.

Ligos Lietuwioj.

Szį pawasari po wisą Lietuwą pradėjo smarkiai siausti sziltinės ir tymai, didesnių miestų ligoabucziuose negal patalpinti, dėl stokos wietų, wisų serganczių. Wilniuje antai miestas rengia specializską isz lentų sukaltą tuomtarpinj ligoabutį ant patal- pinimo tymais ir sziltinėms ser- ganczių, toki ligoabuczi bus gydo- mi miesto kasztais.

Isz Amerikos.

Iszgastis Operos teatre.

SAN FRANCISCO, CAL. Pereitos subatos wakare, i Californija teatre, kuriame buvo operos parodymai, susirinko daug žmonių. Tuom tarpu užsidėgė kaimynystoj stovinti mediniai namai. Teatre susirinkę, pamatę ugnį, persigando ir visi ant syk pradėjo veržtiesi laukan. Susigrūdimo daug, ypaz moterų, tapo sugrūdyti, tikt ant laimės nesunkiai. Moterų nespėjo paimti savo drabužių, kerpų daugumas liko besiglebinčių sumyniotų. Isz sumisimo pasinaudojo ir wagilniai: jie kraustė kisenius, isz moterų ausų draskė auksines ir deimantines graunas, isz kisenių veržė laikrodėlius ir lenciugėlius.

Ciklonai ir wetros.

Id Gegužio, perbėgo ciklonas per siaurinę Karoliną, siekė siaurwakinės Iowos ir Dakotos; daugiausiai blėdies padirbo O'Brien pavietyj. Miestelis Hartley tapo wisai sugriautas; daug nelaimių atgabeno miesteliuose Curbet ir Pringhare. Prie to ir daug žmonių prazuwo, dar daugias likosi apkultų, bet jų skaitliaus dar nežino. Siaurinės Karolinos pakrantėse, laike didelės wetros, daug laivų susidaužė; prigirė kaip spėja, ir keli žmonės.

Nekenczia girtuokliawimo.

FARMONT, W. VA. Gywentojai miestelij Dayton ir Board Tree teip nekenczia girtuokliawimų, kad jie užgrytė ne daleisti laikyti salianus. Laikė čia salianus, pirmame miestelij Stroupe, antrame gi Ketcham; žinoma, turėjo juos uždaryti ir wieton salianų, atidurė konditorijas, kuriose wienok slapta pardawinėjo ir degtinę. Dažinojo apie tai gywentojai, susirinko jie i pulką, liepė slapta szinkuojantiems szinkoriams iszvesti sawo szimynas ir kada jie tą padarė, wisus namus ir konditorijas su wisuom su dinamitu isznaikino.

Užpuolo ant trukių.

EL PASO, TEX. Bėganties nuo čia i wakarų pasażierinis truks Southern Pacific geležinkelio, netoli nuo Camstoke, Tex., likosi keturių apsimaskawusių plėšikų užpuoltas. Užpuolikai pergalejo geležinkelio tarnus, nustumė ant szalinų szėnių trukio masziną ir expresinį wagoną, su dinamitu iszardė duris, sudaužė pinigines szėpas ir paėmė isz jų 20000 dol. Pasażieriams, kadangi jie nespriesino, nieko ne darė. Atlikę sawo darbą, užszoko ant kito, bėgancio i pietus trukio ir nuwaziawo mexikoniszko rubežiaus link. Waldžios iszsiuntė szerifą gaudyti užpuolikus, bet iki sziol nė wieno nesuėmė.

Paczo stuntiniai ir laiszkai isz Ispanijos.

Generaliszkas paczo užweiztojas Wasingtonie iszsiuntinėjo prisakymus wisiems paczo wirszinkams, idant wisi stuntiniai ir laiszkai, ateinanti pas ką nors i Ameriką isz Ispanijos, nebutų atiduoti adresantams, bet reikia juos siųsti i teip wadinamą "Dead Letter Office" i Wasington ant peržiurėjimo. Toksai isakymas tapo jau čeniū iszdoutas, tikt ji iki sziol laisė paslaptyj. Karė rods iszteisina daug dalykų, todėl per karės laiką galima iszteisinti ir szitą padawadyjimą. Kad tikt Amerikos rindas, sykį pabandę, nesumislytų ir po karė laikyti "juoda gabine-tą" ant peržiurėjimo laiszkų paslaptyj, kaip tai yra Maskolijoj.

Pawoge raszus.

BUTLER, IND. Nesugauti wagiliai isz miesto archywy pawogė aktus kaslink paskirstymo mokeszczio. Sprendžia, kad tą nepaprastą wagystą papildė politikieriai, arba gal miesto didžturciai, kuriems rodosi, kad jie per didelius ant miesto naudos moka mokeszczius, kurių dalį norėtu nustumti ant sprando neturtingesnių gywentojų.

Exploz jos.

DOVER, N. J. Didelėj parako krautuwej, prigulincioj Atlantic Powder Company, kurioje buvo sukrautas parakas ir kitokios ar-dancijos medegos dėl Amerikos

rando paskirtos, atsitiko baisi eksplozija. Triuba iszlėkė i padanges. Prie to szeszi žmonės liko wisai sudraskyti, sunkiai sužeistų yra daug. Sprendžia, kad eksplozija pagimdė neatsargumas darbininkų. Nuo smarkaus oro sudrebėjimo explodawo ir kita, netoli nuo szitos. Šanti tokiu jau krautuwe ir ta iszlėkė i padanges.

Kalifornijoj, mieste Auburn iszlėkė i padanges parako dirbtuwė. Dirbtuwė ta ilgai stowėjo be darbo, tikt dabar, prasidėjus karėi su Ispanija, pradėjo joje dirbti ir ji rengė paraką Amerikos kariuonos reikalams.

Kastynėse Condelaria, Meksike, explodawo sudėtas parakas prie darbo wartojamas. Explozija buvo teip smarki, kad prie to 15 darbininkų likosi užmuszti; užmuszė ir 60 muly.

Gaisrai.

St. LOUIS, MO. Miestelij New Athens, Ill. su wisu sudegė dideli alaus leidinyčia ir per tai kelios desimtytys darbininkų ne teko darbo. Blėdį ugnies padarytą skaito ant 100000 dol. su wirszum, bet jų su wisu uždengia assekuracija. Miestelis New Athens turi su wirszum 1000 gywentojų, bet nėra jame ugnagesių, todėl ir gaisro ne buvo kam gesinti.

NEW RICHARD, Wis. Užsidėgė čia dideli medžių krautuwe prigulinti Willow River Lumbej kompanijai. Sudegė isz wiso 900 000 kubiszkių pėdų medžių. Kompanija isz to rods nuotrotos ne turės, kadangi uždengia wisą assekuracija, isz kur kompanija atgaus sawo pinigų.

WORTHING, N. D. Sudegė čia kariuonos magazynų dalis; ugnyje prazuwo uniformai, ginklai ir amunicija kompanijos D. wietinės milicijos. Sandaros laike tas ne kiek swertų, kadangi dabar turime karę, tasai atsitikimas labai neparankus Dakatos milicijai.

HELENA, ARK. Sudegė čia dideli garini lentų pjownyčia. Sudegė prie to daug medžių. Blėdį ugnies padarytą skaito ant 100000 dol.; assekuruota gi buvo wiskas tikt ant 3000 dol.

Trukio suwaziuoti.

APPLETON, Wis. Gywenantis čia, Thomas Walsh ir jo pati liko bėgancio i pietus Chicago & Northwestern geležinkelio trukio perwaziuoti ir užmuszti ant wietos. Walsh su sawo paczia užwaziawo skersai geležinkelio szėnių ir i laiką ne užtėmyjo atbėgancio trukio; kada jį užtėmyjo, pasitraukti buvo jau per wėlu: trukis sudawė i wėžimą, waziuojanti iszpuolė po jo ralais. Walsh atliko ant wietos, jo gi pati buvo dar gywa, bet i pusę walandos ir ji pasimirė.

Nelaimingas atsittikimas.

CLEVELAND, OH. Czianyszcioj "Empire" plugų dirbtuwėj, 15 metų darbininkas, Powylas Wanina, likosi nusiystas ant stogo uždaryti langą. Nuo kopėčių wienok nuopuolė ir tai tiesiog ant besisukancijos maszinos, kuri jį sugriebė. Waikas suriko, bet kol spėjo masziną sulaukyti, jau jį atliko sawo darbą: ji su wisu sumalė nelaimingą waikina.

Uzmusze wyra.

Pereito Ketwergo naktyj, ant farmos, netoli Blue Ball, Oh., neseniai apsiwedusi moteriszke, pati farmerio Charleso Hartraderio, miegodama pakilo isz lowos, atisnėzė rowolwerj ir atėjusi i lową, paleido wyruj du szuwiu i szirdį ir žinoma, jį užmuszė. Mat karė ant jos teip atsiliepė: sapnawo ji, kad jos wyra nori i kariuoną paimti, todėl ji pakilusi, atisnėzė rowolwerj, norėdama wyra apginti ir szowė newa i jo prieszus, isz tikro gi paleido ramiai mieganciam wyruj dwi kulkos i szirdį.

Sudege motina ir trys waikai.

EAGLE RIVER, Wis. Sudegė čia wasarinis hotelis ir kitos ap-linkinės triobos prigulincios Petri Steinui; ugnyje prazuwo Steino moteris ir trejetas waikų. Stein turi toliaus nuo hotelio salianą, i kurį po wakarienei ir

nuėjo, namieje gi pasiliko jo pati su waikais. Wos moteris su waikais sugulė ir užmigo ir užsidėgė hotelis. Salianus rods buvo netoli, bet toj pusėj, kur buvo hotelis, neturi jis langų, todėl szinkorius nematė gaisro namieje. Tikt wėliaus, iszėjus laukan, netyčia užtėmyjo gaisrą, bet gelbėti szeimyną buvo jau negalima, stogas igriawo ir degė wisa medini trioba, o joje ir Steino szeimyna.

Deda minas portuose.

Prasidėjus karėi, nieks negal pirmą įpėti, kas gal atsitikti. Nors Amerikos kariszkos waldžios pasitiki, kad pasiseks Ispaniją pergalėti, bet iki tas atsitiks, jeigu portai butų neapsaugoti, iszpaniszka laiwynė galėtu i portus įeiti, bombarduoti pakranczių miestus ir daug blėdies pajurių miestams padarytų. Ant apsaugojimo Amerikos portų nuo prieszų, deda dabar wisur torpedas, dratai ant jų padegimo jau seniai padėti. Kad jų nieks nenupjautų, portuose yra sargyba, swetimi taworiniai laivai be atsakanczių įwėdžių, žinančių kur yra torpedos, negal dabar nė i jokį Amerikos portą įplaukti.

Kiekwienas teip sako:

CASCARETS CANDY CATHARTIC yra tas stebuliskiausias gydylkos as. "Wiskas iszardimas, turi gaudu smoka, gryo lagadinti i duris, inkstus, keles, pilvą ir cypus, iszsting, praszalina perazalimą, gryo galwos skaudėjimą, drugi ir užkietėjimą wadurų. Prie dozirow C. C. asziedina 10, 20, 30 centų. Randati wiskas apytikros ir iszgydyjimą gi stantuoja.

Isz darbo lauko.

✓ Pereitą sanwaite, Sawienytose Wiespatystėse buvo isz wiso 262 nusibankrutinimai, pereitą metą, tą paczia sanwaite, buvo jų tikt 210. Karė iki sziol neatsiliepė žymiai ant prekybos ir darbo sanlygų. Bankų operacijos pereitą sanwaite buvo ant 8% didesnės negu tą paczia sanwaite 1892 m. Isz wėžimas grudy neina mažyn; prekės kwieczių pakilo ant 8c. už buselį. Reikalawimai geležies ir plieno didesni negu kada nors.

Tulas darbo dalis pakėlė rando reikalawimai: jis reikalauja dabar daug kariuoni drabužių, czebatų, warinio drato, geležies, plieno, ginklų, amunicijos, parako ir kitokių ardančių medegų; todėl tose dirbtuwėse darbai dabar teip, pasigerino, kaip pirma niekada ne buvo.

✓ PITTSBURG, PA. Darbai kastynėse čia negeriausiai, daugelyj wietų prasidėjo sztraikai, kadangi kastynių sawininkai nenori darbininkams po tiek mokėti, po kiek pažadėjo. Kastynėse Bauning, Moore ir Buna kompanijos prawėdo sztraikuoti, bet unijų perdėtiniai priwertė grįžti prie darbo. Osborne teipogi prasidėjo sztraikai; kitur darbininkai dirba už mažesnį uždarbį.

✓ CHICAGO, ILL. Darbininkai czianyszcioj akmenų skaldinyčių pakėlė sztraiką todėl, kad numaziino jų uždarbį ant ketwirtos dalies to, ką jie pirma uždirdba. Mėnėsi atgal mokojo jiems dar po \$4.50 ant dienos; numaziino jų uždarbį ant 50c., tasyk jie ant to sutiko. Dabar gi darbininkai bandė numaziinti uždarbį wėl ant 1 dol. ant dienos, bet ant to darbininkai jau nesutiko.

✓ CONNELLSVILLE kokso pe-cenziai dirba kaip ir pirma; iszwėzimas kokso pasimaziino, todėl ir darbai truputį sumazėjo: ant to atsiliepia ir užgimusi karė su Ispanija. Daug darbininkų apleidžia darbo wietas ir eina i kariuoną. Prie kokso pečių dirba po 5 dienas, kaip kur po 6 ant sanwaite.

✓ PITTSBURG, PA. Darbai Crescent Steel Co. dirbtuwėse čia eina prastai: jau trečias mėnu kaip dirba tikt po wiena diena ant sanwaite.

✓ MASCHOUTAH, ILL. Anglių kastynėse netoli stacijos Rentchler darbininkai pakėlė sztraiką už tai, kad jiems paskutinį už darbą užmokėję iszmokėjo ne pinigais, bet czekais; krautuwe, ku-

riose paprastai kompanijos paskai to daugiau negu daiktas isz tikro kasztuoja.

✓ CENTRALIA, ILL. Keturi szimtai anglekasių czianyszcioj kastynių pakėlė sztraiką. Darbininkai pareikalawo už darbą tokių užmokėsnių, koksai buvo užgirtas ant Springfeldo kalnakasių konwencijos. Kastynių sawininkai ant to nesutiko ir ant tulo laiko su wisu uždarė kastynes.

✓ HACKENSACK, N. J. Szimtas czianyszcioj plytynčių darbininkų, daugiausiai lenkų, pakėlė sztraiką. Pradėjo jie užpildinėti ant darbininkų neprigulinczių unijas. Szerifas priėmė 20 pagelbininkų, iszwaikė sztraikierius ir daug jų suaresztawo.

✓ SCOTTDAL, PA. Old Mead-ow Rolling Co. dirbtuwėse rengia permainas, kaip sawo, dirbtuwės busiancijos padidintos ir priims daugias dabinkų, bet nuo kada tas atsitiks, dar nežinia.

✓ ELWOOD, IND. Kompanija "American Tin Plate" didina sawo dirbtuwės, stato dabar naujas triobas. Kada bus wiskas parengtas, priims daugias darbininkų.

✓ DANLO, PA. Darbai čia eina gerai. Darbininkai skundžiasj wienok, kad turi wisą pirkti kompanijų pardawinyčiose, kurios wisą paskaito daug brangias, negu isztikro daiktas yra wertas.

✓ IMPERIAL, PA. Darbai czianyszciose anglių kastynėse čia gerai. Allegheny Co. reikalauja 50 krowėjų. Montour kastynės 100 darbininkų. Ant pagarsinimo, žinoma, darbininkai tuojas suwaziawo.

✓ MC KEETOP, PA. Dirbtuwės National Foundry & Pipe Co. dirba gerai; dirbdina dabar 4000 dudy wandens iszwadzi-jimui dėl rengiamų wandens traukimui įtaisų mieste St. Johns.

✓ SHARON, PA. American Steel Casting Co. dirbtuwės dirba wises dalyse, kompanija gawo daug reikalawimų isz pietinės Afrikos.

✓ SPARROWS POINT, MD. Meriland Steel Co. dirbtuwės dirba gerai, turi jos daug reikalawimų ant padirbimo szėnių naujai dirbamiems geležinkeliams Australijoj.

✓ KEMMERER, WYO. Czianyszcios kompanijos praszalino nuo darbo darbininkus prigulinczius i unijas; užtai wisi darbininkai susitarė ir pakėlė sztraiką.

✓ NILES, OH. Czianyszciose geležies dirbtuwėse čia pusėtinai: dalyj Russia Mills dirba pusę laiko, kitore gi pilną laiką. Yra wiltis, kad darbai trauksis ilgai.

✓ YUNGSTOWN, OH. Dirbtuwės Finished Steel Co. dirba gerai: dirbdina jos dabar wisokius reikalings daiktus Belgijos ir Anglijos geležinkeliams.

✓ DIAMONDVILLE, WYO. Užgimė čia kalnakasių sztraikas. Priežastis sztraiko yra ta, kad kompanijos prigaulinėjo darbininkus prie swėrimo.

✓ HOLLIDAYSBURG, PA. Cambria Iron Co. dirbtuwės uždarė dalį, kurioje dirbo bessemerinį plienį; wisą dirbtuwės įtaisymą perkelia i Johnstown, Pa.

✓ CALIFORNIA. Aukso kastynėse Butte pavietyj darbai eina gerai. La Grange Hydraulic Mining Co. paskyrė 1 milijoną doliarų ant wisokių pagerinimų.

✓ HOMESTEAD, PA. Czianyszciose geležies dirbtuwėse čia gerai. Dirbtuwės turi daug reikalawimų ant laivų apkaustymų isz Maskolijos.

✓ BUSH MOUNTAIN, PA. Darbai čia eina prastai: jau trečias mėnu kaip dirba tikt po wiena diena ant sanwaite.

✓ ASHTABULA, OH. Darbai eina prastai. Kalnakasiai Lake Shore kastynių pakėlė sztraiką. Kada čia gal pasigerinti, nieks nežino.

✓ CLEVELAND, OH. Czianyszciose American Iron Works Co. dirbtuwėse apgarsino darbininkams, kad jų uždarbį bus numaziintas.

✓ MOLDEN, MAS. Dirbtuwės Boston Rubber Shoe Co. likosi

uždarytos ir per tai 3500 darbininkų neteko darbo.

✓ POTTSWOWN, PA. Czianyszciose dirbtuwėse pradėjo dirbti pudlerų dalis, 100 darbininkų gawo čia darbą.

✓ LEBANON, PA. Penna Bult & Nut Co. didina sawo dirbtuwės. Kada bus wiskas padirbta, diktai naujų darbininkų ras darbą.

✓ BRAZIL, IND. Dirbtuwės Central Iron & Steel Co. dirba prastai ir nėra wilties, kad darbai čia pagerėtų.

✓ COLUMBIA HEIGHTS, MIN. Czianyszciose geležies dirbtuwės pradėjo geriaus dirbti ir yra wiltis, kad teip bus per ilgesnį laiką.

✓ WASHINGTON, PA. Darbai čia eina gerai, wisos dirbtuwės dirba ir mažai yra darbininkų neturinczių darbo.

✓ PULMAN, ILL. Darbai czianyszciose dirbtuwėse čia gerai ir yra wiltis, kad darbo užteks ant ilgai.

✓ TAYLORSVILLE, ILL. Czianyszcioj kalnakasini sztreikuoją, todėl tegul čia nieks neina darbo įieszkoti.

✓ TERRE HAUT, IND. Darbai czianyszciose kastynėse čia prastai, nors yra kastynės kuriose dirba pusėtinai.

✓ PATTON, PA. Czianyszcioj kalnakasini sztraikuoją. Priežastis sztraiko yra, ta kad kompanijos numaziino darbininkų uždarbį.

✓ SHAMOKIN, PA. Darbai čia eina prastai: dirba paprastai wieną, daugiausiai dwi dienas ant sanwaite.

✓ MARTIN FERRY, OH. Langh-lino geležinkelio dirbtuwės nuo pradžios Gegužio mėnesio pradeda dirbti wises dalyse.

✓ AHRON, OH. Czianyszcioje briezikių dirbtuwė, "Diamond Match Co.", likosi padidinta; priėmė 100 naujų darbininkų.

✓ CRIPPLE CREEK, COL. Darbai czianyszciose kastynėse čia gerai: wises dabar dirba.

CASCARETS sudrutina kopėnia, inkstus ir pilwa. Niekad neskauda, 10c.

ISZ Lietuwiszku dirwu

Ar ne reikalingi mums wadowai?

No. 17 "Kardas" patalpino raszta, kuriame sako: "Geriaus nekontroliuokime žmonių wailios, nesistengkime buti jų wadowais, bet rupinkimės, kad jie pats butų sawo wadowais, o jie atras sawo laimę."

Ant to mes ne su wisu galime sutikti. Mums rodosi, kad jeigu terp lietuwij szjdiens daugias yra girtuoklių ir pestukų, tai labiaus todėl, kad jų nieks priederancziai ant gero kelio ne weda, todėl, kad palikta wiszka liuosybė pagal sawo protą laimės įieszkoti. Tautos daug augszciaus už mus kulturiszka stowincios ne gal apseiti be wadowų, ne galės be jų apseiti ir lietuwiai, jeigu tikt norės ką swarbesnio nuweikti. Kur tikt reikalings užjungtų pajiegy darbas, ten reikalingi ir wadowas, kurišai wisas pajiegas nukreiptų i tą pusę, kur jos reikalingos.

Musų wadowai, koki jie ne butų, ne įstengia isz wisuomenės pajiegy pasinaudoti, todėl ir swarbesnių darbų nuweikti ne gal. Mums rodosi, kad jeigu lietuwiai per daug isz palengwo kyia, jeigu pajiegos teip menkos, tai ne delto, kad jie prisilaiko wadowų nurodymų, bet todėl, kad mums truksta tikrai gerų wadowų, kurie isz syk susiorijentuoti galėtu wisokiuose atsitikimuose, kurie už sawo darbus mažiaus geistų sau laimės ir garbės, o dirbtų wien ant tautos labo. Toki wadowai mums reikalingesni negu kitoms apszwies-tesnėms tautoms: apszwiesnės tautos, nors be atsakancio wadowo ne daug galės nuweikti, bet ne teip greit paklys isz tikrų wėzių, musiszkaiai tamsuoliai, palikti wieni, greiciausiai atranda kelį i salianą, o ten randa jau ir progą iszbandyti kumeszcią, lazda, peilį ir rowolwerj ant sawo brolio nugaros. Teip daranti juk nesi-klauisia nė jokių wadowų, daro

wien tą, kas jiems patinka! Ar musztyneė randa laimę, mes to nežinome. Jeigu lietuwiai szjdiens žemai stowi, jeigu terp jų nėra twirtos niekur organizacijos, tai tas gal paeiti tikt nuo to, kad truksta jiems organizuojanczių wadowų, jeigu toki kur yra, tai jų balso daugumas ne nori klausyti. Pažiūrėkime antai ant musų darbininkų, kokia terp jų organizacija? darbininkai kitų tautų riszasi i kruwas, musiszkaiai gi stowi pawieni, kiekwienas ropinasi wien apie asabiszką uždarbį, ne retai užstoją kelį kitiems. Ar gi tokiu keliu einant galima iszwikowoti pagerinimą darbininkų buwio?

Sutinkame mes su "Kardu", kad wadowai ne turi tiesos reikalauti, idant wisi turėtu su jais wienokias nuomones, nieks sawo nuomonio ne gal kitam primesti, ant atradimo pritarimo reikia wien pertikrinanczių argumentų. Ant darbų ant wisuomenės labo ne reikia, kad wisi dirbanti neatbutinai butų wisame wienosios nuomonės. Mes ne tikt ne turime per wirsų wadowų, bet dar turbut ant tiek ne pasikėlėme, kad supratėmės jiems sawę wadzioti, nors jis westy ant gero kelio. Kad tą galėtume suprasti, reikia mums apszwietimo; ant to wėl reikalingi wadowai, kurie tamsuolius iszswies patrauktų. Tokių turime mažiaus negu mums reikia. Tame tai, mums rodosi, didžiausia-musų nelaimė.

Lietuwij girtuoklystės.

"Vienybė" praneza wėl apie lietuwij girtuokliawimus ir musztynes, kokios atsitiko miestelij Mill Creek. Atėjo mat čia keli lietuwiai i swetintauzcioj karce-mą ir tuojas parodė sawo bjadų budą: pradėjo stumdytiesi ir musztiesi teip, kad raudoni burbulai isz nosų wėžėsi. To neužtėko; sudaužė wisą, kas buvo ant swetintauzcioj karcezoj, pagaliaus ir langus. Grįždami namon, muszė kiekwieną žmogų patikėt ant kelio, ardė tworas, stulpus, ne paliko nė langų tuose namuose, pro kuriuosėjo. Potam užpuolė ant kompanijos pardawiny-czių. Ant rytojaus, keturi isz jų narsų kareiwų isztraukė i kal-nus, bijodami, kad jų ne suaresztuotų. Du isz jų tuojas sugawo ir nugabeno i Wilkesbarės kalėjimą. Sudas reikalauja po 1000 dol. parankos. Mat musų broliai duoda wis progą swetintauzciam pažinti peiktinas puses lietuwij budo. Ar gi žingeidu paskui, jeigu swetintauzciai bauginasi, dėl kelių ne tikusių pestukų, priimti lietuwius prie darbo.

Suwasinėjo geležinkelio trukis.

KANKAKEE, ILL. Ant geležinkelio Illinois Central liko suwaziintas lietuwys, Benediktas Macziulis. 27 d. Balandžio dirbo jis ant linijos ir ne matė atbėgancios maszinos, todėl i laiką ne spėjo pasitraukti; maszinos ratai sugriebė nelaimingą žmogų ir teip baisiai sumalė, kad tikt 5 minutes krutėjo. Laidotuweis atsiwubo 29 d. Balandžio. A. a. Benediktas Macziulis ne prigulejo nė jokią draugystę, paėjo jis isz Kauno gub., Wilkijos parapijos, Kwigų kaimo.

Isz Chicago, Ill.

Dr-tė S. Daukanto, ant sawo pusmetinio susirinkimo, apart kitų nutarimų, nusprendė paaukau-ti \$10 ant paminklo A. Burbos, kaip jo įkurėjo tos draugystės. Draugystė Apweizdos Diewo, nusprendė paaukaukti ant to paties mierio 5 dol.

Supreme Council of the Royal Arcanum

Laikys sawo mitingą, Cleve-land, Oh., 18 d. Gegužio. Dėl turinczių reikalus waziuoti ant minėto mitingo, Nickel Plate geležinkelis pardawinė dwigubus tikietus už wieną trečzdalį "fare's". Trukiai yra apweizėti su walgomais ir miegojimo kaisais. 3 trukiai kasdien iszwaziuoja isz Van Buren ulyczios Depot. Dėl geresnės informacijos atsiszaukite per Telefona Main 3839, arba adresuokite prie J. Y. Calahan, Gen'l Agent, 111 Adams st.

Isz wisur.

✓ Maskolijoj dwasiszkos waldžios gawo atsiliepiimą nuo wieno amerikoniszko trusto su szito-kio užmynimu. Ansai amerikoniszkas trustas siulo pawieniems žmonėms arba draugystėms, dwasiszkoms įtaisoms, kaip antai parapijoms, pirkti 1000 biczių spieczių su awiliais, rokuoja a-wilį po 10 rublių, taigi tiek jau, arba dar mažias negu Maskolijoj kasztuoja geras biczių spieczius su awiliu. Nupirktus awilius tasai trustas žada pristatyti i kiekwieną wietą ir paraginti bitinikystes ukę kiekwienoj wietoj, iszėmus wien newaisingų pieskynų, bet žemė turi buti sawaszcia, ne randoj, to, su kuom bus padarytas kontraktas. Amerikoniszkas trustas žada parengti bitinikystes ukę teip kaip tai yra Amerikoj: pastatyti namus iszawlant bitinikų, kitą dirbančiam ant tos ukės darbininkui, duoti reikalingas prietaisais, žemę 5-6 desiatinų, aptvers ją ir bitis paima pats ant randos ant 10 metų, už ką moka dawusiam 10000 rublių po 5000 rublių ant metų randos ir wisą užlaiko sawo kasztais. Anie 10000 rubl. pasilieka ant wietos kaip kaučia per wisus 10 metų, potam bitys, wisas įtaismas, triobos stojis sawaszcia to, su kuriuom padarytas kontraktas. Jeigu tai nepaprasta amerikoniszką prigawystę, tai siulomos iszlygos isz tikro geros ir ne-tikt geros, bet per geros teip, kad tam trustui net nesinori tikėti, kad jis butų tokiu Maskolijos geradėju.

✓ Aluszkaj, ant Krimo, pietinėj Maskolijoj, isz kalinio pabėgo arklewagys, Bunakow, ir pradėjo toliaus wartyt sawo amataj; pasakutinį karią pawogė jis arkliaus ukininko Tiszczenko. Apwogtas wienok pawijo wagj su arkliais wiename wlokiszkaime kaimė. Nors wokiecziai padėjo suimti wagilių, bet wėži suimtą i miestą nieks isz jų ne norėjo; todėl nusprendė pririzsti wagj po arkljo pilwu, ant kurio jojo Tiszczenko. Kada wisą, kaip reikia, padarė, užszoko ant arkljo Tiszczenko ir su suimtu wagiliu nupleszkėjo. Ant kelio Bunakow iszliuosawo wieną ranką, su kuria norėjo atraiszioti ir kitus raiszcziaus, Tiszczenko wienok ne dawė, muszdamas per nagus; kadangi tas ne gelbėjo, ipykęs ant galo Tiszczenko sustabdė arklį, iszsiėmė peilį ir perpjowęs wagiliui gerkle, nuriszo jį nuo arkljo ir kuną pametė ant kelio.

✓ Kaimė Wielverghem, Flan-drijoj, Belgijoj, jauna mergina apsirgo džiowa. Bandė wisokių kaimiecziams žinomų waistų ir žinoma, jie negelbėjo džiowa serganczių; kaimiecziai nusprendė, kad merginą, turbūt, kas nors užkerėjo. Bejieszkodami užkerjusios merginą raganos, nusprendė, kad nieks kitas to negalėjo padaryti, kaip tame patim kaimė gywenanti sena "Patronėlė". Tėwas ir broliai sergancijos merginos nutraukė i namus nužiurėtos raganos, iszwilko ją laukan, atwiko i lignonės kambarj, paklupė prie lowos ir liepė burtus numirti. Žinoma, moteriszke teisinosi, kad to padaryti ne gali, todėl ją baisiai sumuszė, rengėsi kaip raganą sudeginti ir butų tą padarę, jeigu nebutų apie tą užpuolimą dažinojės sūdzia, kuriams pasisekė tamsuolius pertikrinti. Tikinti i raganas pasitaiko mat netikt terp lietuwij, bet ir terp daug už lietuwius apszwies-tesnių belgijonų.

✓ Mieste Koesslarn, Bawarijoj, pietinėj Wokietijoj, įgawusi proto sumaiszimą moteris wieno darbininko, pakilo naktyj isz lowos, pagriebė kirwį ir kirtu sawo wyruj i galwą, paskui tai patį padarė keturiems sawo waikams: wiriausiai sunui sudawė i galwą ir nukirto ranką, kitiems gi dwiem teip baisiai sukapojo weidus, kad daktarai neturi didelės wilt

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEME.

II DALIS.

(Tęsa).

ant rytinio szono yra *Valencijos* uztaka, priesais ja yra vienaitines prie tu krantų *Baleariskos salas*: prie pietinio szono yra mažas trimkampis *Gibraltar* pussalis, atidalytas nuo Afrikos siaura, vos 2 myli turincia Gibraltar per-taka, jungiancia viduržemines jures su Atlantišku oceanu. Jeigu juri paviršius tikt truputį pakiltų, jos užlietų Garonos žemumą ir Pirenėjiską pussalį pavirstų į salą.

Pirenėjiską pussalį tvėria izkilima; ant jo nugaros ir pakrascziose traukiasi kalnų eilės, kurie iz dalies pasiekia net jurių; prie pakranczių gi tėsiasi siauros pakranczių žemumos, kurios keliose vietose prisigriebia į pussalio vidurius.

Centralizskas izkilimas nuolaidus į vakarus, prie Atlantiko, prie jo krantų palieka *Portugaliską žemumą*, ir rytus labiaus izškyla ir nusileidžia staczią iz dalies paveiksle trepų arba terasoms prie upės *Ebro žemumos* ir prie pakranczių žemumų *Valencijos* ir *Murcijos*. Į rytus teka pakranczių upės trumpos, kurios tankiai gimdo pavojingus vnanus; tekancios gi į Atlantiką yra ilgesnės, daugiau ir lygiai turincios vandens.

Ant izkilimo nugaros, nuo sziaurų pietvakarų link, traukiasi eilė Kastiliskų kalnų; kalnai tie visokiose vietose visokių turi vardus, kaip antai: *Sierra Guadarrama*, *Sierra Estrella* ir tt. ir pasibaigia prie Atlantiko priežemiu *La Rocca*. Kalnai tie dalina patį izkilimą į dvi dalis: į sziaurinę augstesnę, arba izkilimą *Senos Kastilijos* ir *Leono*; per kurią teka upė *Duero* ir pietinę — žemesnę, arba izkilimą *Naujos Kastilijos* ir *Estremaduros*, per kurias teka upės *Tago* ir *Guadiana*. Per kalnus Sierra Guadarrama yra perėjimas *Samo Sierra*, pagarsėjęs muszi izspanijonų su prancuizais, kuriame izspanijonys likosi Napoleono I sumuszi, vedantis iz sziaurinės Izspanijos į pietinę.

Sziaurinę izkilimo briauną tvėria *Kantabriszi kalnai*, besitraukianti į vakarus nuo Pirenėjų, izilgai pietinių pakranczių Biskajiskos uztakos, prie kurios staczią nusileidžia. Rytinė dalyj, terp tu kalnų ir Pirenėjų, yra loma, per kurią eina keliai nuo izkilimo prie jurių pakranczių; vakarinę gi dalyj kalnai izsiskioja į daug atžalų, kurios užima vakarinį pussalio kampą, *Galicią* vadinamą ir prisigriebia jurių, padaro daug mažų uztakų. Kantabriszi kalnai yra kaipi tvirtynė, jie lengvino czią apsigyvenusioms tautoms atsiginymą nuo priesų; po uždanga tu kalnų, czią apsigyvenę Baskai arba Iberai gynė savo tėvynę nuo Rymionų, ir sziaurinė užlaikė savo tautystę, papročius ir kalbą.

Pietinį krasztą centralizsko izkilimo tvėria kalnai *Sierra Morrena*, giriomis apžėlę, nuo kurių ir jų vardas paeina. Kalnai tie į pietus, taigi prie žemumos upės *Guadalquiviro*, nusileidžia staczią juos perkerta upė *Guadiana*; dalis jų už tos upės vadinasi *Sierra De Monchique* ir pasibaigia *Sevento Vincento* priežemiu. Per rytinę dalį kalnų *Sierra Morrena* traukiasi perėjimas *Despenaperros*, vedantis nuo izkilimo į *Guadalquiviro žemumą*. Kalnuose *Sierra Morrena* yra daug visokių mineralizkų turtų, ypacz gi turtingos yra gyvojo sidabro arba merkurijs kastyinės.

Pirenėjų kalnai atidalina pussalį nuo sziaurų, vakarinę dalyj jie susiduria su izkilimu, rytinę gi dalyj nuo izkilimo atidalina juos upės *Ebro žemuma*; į pietus jie nusileidžia iz palengvo, į sziaurius gi, taigi nuo Prancuizijos, status. Traukiasi jie nuo jurių iki jurių, vedantiems prie pakranczių nusileidžia ir palieka ruimą keliams bet per kalnus nuo sziaurų į pietus. Augscziąsios virszunės yra vidurinė dalyj, iz kurių virszunė *Maladeta* pereina liniją amžino sniego, izkilusi ji ant 3400 metrų arba su virszum 11000 pėdų augscziąsios jurių pavirsziaus. Pirenėjų kalnuose, ypacz gi vidurinę jų dalyj, yra apvalios su staczioms sienoms klonys, *cirkas* vadinamos. Rods virszunės Pirenėjų žemesnės negu Alpų kalnų, bet užtai Pirenėjuose perėjimai sunkeni, lengvesni jie tikt prie jurių pakranczių, kur kalnai nusileidžia; per vidurį yra sunkiai pereinamas perėjimas *Roncesvalles* vadinamas.

Sierra Nevada kalnai traukiasi per pietinę pussalio dalį, susiduria su izkilimu rytinė dalyj: ties viduriu gi ir vakariname szone atidalina juos *Guadalquiviro žemuma*. Kalnai tie traukiasi prie Gibraltar pertakos, kuri juos pertraukia, bet ant Afrikos kietzumo jie vėl pasirodo; Afrikos Atlaso kalnai yra kaipi pratęsimu kalnų *Sierra Nevada*. Kalnai tie yra augscziąsiai ant Pirenėjų pussalio, virszunė jų *Mulhacen*, izkilusi ant 3500 metrų arba su virszum 11500 pėdų augscziąsios jurių pavirsziaus. *Siera Nevada* kalnuose yra labiausiai į pietus siekiantis gletcezas, kurisai per įtakas suteikia daugiausiai vandens didziausiai Pirenėjų pussalio upei, *Guadalquiviro*. Kalnuose *Sierra Nevada* ilgiausiai užlaikė arabai.

Žemumos. Apart sziaurų pakranczių žemumų, kaip antai Portugalijos, Valencijos ir Murcijos, dvi žemumos prisigriebia giliaus pussalio vidurius: viena nuo Viduržeminių jurių, kita gi nuo Atlantiko: žemuma upės *Ebro* arba *Aragonijos* sziauriose ir žemuma upės *Guadalquiviro* arba *Andaluzijos* pietuose. Žemuma upės *Ebro* traukiasi prie Viduržeminių jurių, kur įpuola ir pati upė; Andaluzijos žemuma traukiasi prie Atlantiko, kur įpuola ir upė *Guadalquivir*.

Iz visų trijų pietinės Europos pussalių, Pirenėjiską turi sausiasią klimatą ir tai ne tikt vasaros, bet ir žiemos laike. Žiemos laike izkilimo viduriai labiaus atszala, antai Madride buva po 10° szalczių, pagal Celciaus termometrą, todėl puczia vėjai iz sauso vidurio pakranczių link, kaipu už vidurius sziltesnių, vėjai tie, kaipu puczianti nuo sauso vidurio, turi bet teipogi sausi. Todėl antai Viduržeminių jurių pakrantėse, net krasczuose prie pat jurių, dangus visada giedras, lytus retai pasitaiko. Tikt vakarinės pakrantės, ypacz gi sziaurvakarinės ir sziaurinės turi smarkius lytus, ypacz vasaros laike, kadangi tasyk izkilimas smarkiai įkaista ir gimdo vėjus nuo vakarų ir sziaurų, pucziančius nuo oceanu, kurie atgabena daug vadens garų, garai tie susilaszina ant pakranczių szaltų augstų kalnų ir nupuola paveiksle smarkių lytų. Del sauso klimato ir szaltų žiemų, ant izkilimo augmenys auga ne tarpiai, girių beveik nėra; sziltesnių krasztų augmenys auga tikt prie pakranczių. Prie pietinių ir iz dalies vidurinių auga *kamsetinis aržuolas*, kurio žievė eina ant dirbimo visiems

pažįstamų kamsczų. Žemdarbyste klimatą per sausas, todėl ant izvadziojimo vandens po dirbamus laukus kasa tyczia kanalus; ant tokių laukų javai auga tarpiai, kadangi vienok kasimas kanalų daug kasztuoja, todėl tokių apdirbtų laukų sulyginant yra ne daug, per tai surinktų javų gyventojams ant maisto ne užtenka; didesni krasztų dalis tvėria ganyklas, ant kurių ganosi dideli avių ir raguotų galvijų pulkai; ant tų plotų auga žolė *esparto*, iz kurios gyventojai dirba: virves, maiszus, vartoja ją ir ant popieros dirbimo.

Pirenėjiską pussalį yra beveik du syk didesnis už Apeniniską, turi jis su virszum 11000 ketvirtainių geografskų mylių, bet gyventojų turi mažiaus negu Apeniniską: ant Pirenėjiską pussalio gyvena 23 milijonai žmonių, taigi izpuola ne kiek daugiaus, kaip po 2000 galvų ant ketvirtainės mylios. Kadangi viduriai ne vaisingi, todėl gyventojai susirinko jurių pakrantėse, kur žemė geriaus tinka žemdarbyste ir kur klimatas, nors sausas, bet visgi drėgnesnis negu viduriose; todėl pakrantės ir upių žemumos apgyventos tirszcziąs negu kitos pussalio dalys. Pirenėjiską pussalį yra kaipi tiltas vedantis iz Europos į Afriką, todėl jo gyventojai paeina nuo susimaišymo tautų abiejų tų žemės dalių. Iz Afrikos, per sziaurą Gibraltar pertaką atkako czią *Iberai*, iz Europos kietzemo per Pirenėjų kalnus prisigriebė tautos *keltiskos* kilmės ir susimaišę su Iberais, sudėrė tautą *Keltiberai* vadinamą. Senovės tautos, kaip antai: *Fenicijoms*, *Kartaginijoms* ir *Grekonys* rengė pakrantės savo kolonijas, kuriose vedė prekystą su gyventojais vidurio pussalio, bet i tuos vidurius neprisigriebė. Tikt vėliaus, *Rymionys*, prisigriebė i upės *Ebro žemumą*, izplatino savo valdzią ant viso pussalio, izšėmus Kantabriszkų kalnų, kuriuose užsiliko ne pamuszi *Iberai*, kurie iki dabar užlaikė savo kalbą ir papročius, nors sziaurinė juos vadina *Baskais*; kitos pussalio dalys, patekusios po rymionų valdzia, priėmė ir jų kalbą, iz ko pasidarė szidienines: izspaniska ir portugaliska kalbos. Vėliaus atkako czią nuo sziaurų tautos *germanizkos* kilmės, kaip antai *gotai*; per Gibraltar pertaką iz Afrikos persikėlė *Arabai* susimaišę su *Berberais*, kuriuos *Maurais* vadino. Arabai pamusė visų pussali, izšėmus Kantabriszkų kalnų, kur užlaikė neprimulmystę Iberai ir Gotai. Arabai ant pamuszos pussalio dalies uždėjo savo mahometoniską viespatystę arba *kalifatą*. Užlaikę Kantabriszkuose kalnuose neprimulmystę Iberai ir Gotai pradėjo užpuldinėti nuo savo ne prieinamų kalnų ant Maurų viespatystės ir stumė juos į pietinę pussalio dalį; ilgiausiai užsiliko jų valdzia Grenadoj; ant galo jie likosi galutinai pergalėti ir iszyti iz Europos atgal į Afriką. Karės su maurais buvo tikėjimiskos, pakeltos po įtekmę kunigijos, kurios įtekmė ant žmonių su pasekmingomis su Maurais karėmis kilo ir platinosi, o su tuom kilo ir tikėjimiskos fanatizmas, kurisai pagimdė *sudus szventos inkvizicijos*, kurie turėjo tiesą bausti netikincius, arba tikt nužurdėti netikystę ir atimti tokių turtus. Inkviziciją izspanijoj panaikino Napoleonas I, užkariavęs Pirenėjiską pussalį, bet Europa pergalėjo Napoleoną o iztraukus Prancuizams, inkvizicijos sudai vėl likosi sugražinti ir izbuvo iki 1827 m. Laike karės su Maurais, ant Pirenėjiską pussalio susitvėrė dvi viespatystės: *Izspanija* ir *Portugalija* kurios iki dabar užsiliko. Žmonių apszvietimas teip vienoj, kaip ir kitoj stovi labai žemai. Teip Izspanija, kaip ir Portugalija turėjo dides kolonijas ir jos savo laike stovėjo pirmose eilėse svieto viespatystyczių; Izspanijai antai prigulejo visa Vidurini Amerika ir didesni dalis pietinės, jos valdybose saulė niekada nenusileisdavo, bet per gyventojų skriaudimą nužudė daugumą savo kolonijų, kurios izsiliausavo iz po jos valdzios ir daugume sutvėrė savistoves viespatystes. Portugalijos kolonijos teipogi dabar nupuolė.

Paveikslėlis 72. Pirenėjiską pussalį ir Prancuiziją.

Vakarinėse pakrantėse, į pietus nuo įpuolimo upės *Minho* yra *Portugalija*, likusia gi pussalio dalį užima Izspanija.

Izspanija susideda iz daugelio provincijų: *Senoji Kastilija* su *Leonu* ir *Naujoji Kastilija* su *Estremadura*. Provincijos tos yra ant Centralizsko izkilimo: Senoji Kastilija yra į sziaurius nuo Kastiliskų kalnų, Naujoji gi į pietus nuo jų. Krasztai tie ne vaisingi, todėl retai apgyventi; kaip Sacharos tiruose, teip ir czią yra kaipi oazai, apgyventos vietos, kaimai vienok dideli, kadangi prisiveisę kalnuose plėšikų pulkai privercia gyventojus ant atsiginimo rinktiesi i didesnes kruvas. Iz miestų didziausias yra *Madrid*, Izspanijos sostapilė, turintis su virszum pusę milijono gyventojų, Naujojoj Kastilijoj; ant izkilumos ant 600 metrų, arba netoli 200 pėdų augscziąsios jurių pavirsziaus vietos, ant upės *Tago*, yra miestas *Toledo*, senoji Izdanijos sostapilė.

Biskaja, *Austurija* ir *Galicija* užima Kantabriszkus kalnus ir prie jų esancias szaurines ir sziaurvakarines pakrantes. Krasztai tie tuom skiriasi nuo kitų Izspanijos krasztų, kad turi drėgną klimatą, puikias pievas ir girias, kurioms kalnai apžėlę. Daugumas gyventojų, ypacz gi Galicijoj, ne gal izmisti ant vietos, jie pulkais traukia ant uždabrių i didesnius Izspanijos miestus; Biskajoj užsiliko dar senovės *Iberai*, sziaurinė *Baskais* vadinami; jų sodybos pereina į pietines Prancuizijos dalį, kur jie gyvena dviejuose apskrisciuose; iz viso yra jų apie 1200000 galvų.

darbą beprotė, izmūsė langą ir pradėjo szaukti pagalbos. Subėgė kaimynai pamatė tikt tą ką ji padarė. Minėta moteriškė jau nuo kelių sanwaiczių rodėsi nepilno proto, bet ji užsilaiškė ramiai, todėl nieks jos nedabojų, tikt mat paskutinėj naktij užėjo jai noras žudyti savo seimyną.

|| Peterburgo wagilisi dabar, rodosi, lyg tyczia iz miesto widurio persikėlė ant geležinkelų staczių, daugiausiai jie wagia ant staczių Warszwainio geležinkelio: wieną tikt dieną, pries izseinant rytmetinio trukio, apwogė jie: szwaicę, keliaujančią iz Peterburgo namon, kuriai, ji išant wagone, paszlavė skryutę, kurioj, apart kitokių daiktų, buvo wisokių aukšinių brangenybių už 5000 rubl. Wagone 1 klasos, wienam oficieriui isznesz skrynute su ju drabužiais; tą skrynute rado paskui ant trepų wieną namų, bet jau tusczią. Ant salės, wienam pasażieriui izstraukė masnele su 7000 rubl. pinigų. Wisos tos wagystos papildytos wieną tikt dieną. Wagiliai mat pusėtiną turėjo laimikį. Policijos ant Peterburgo geležinkelio staczių yra daugiaus negu reikina, tikt mat jai ne rupi wagilių gaudymas.

|| Gruzinizskas laikrasztis „Droeba“ pranesza, kad mieste Ozurget, ant Kaukazo, gruzinas popas Kisuradze perszwė kitą, teipogi gruziną, popą Dzaszi. Priešastis tokio ano popo pasielgimo buvo kersztas užtai, kad paszautais pawerzė nuo jo parapiją. Dzaszi mat ilgai buvo prabaszcziumi kaimie Banisked, budams jau senas, norėjo jis tą wietą palikti savo sunui, teipogi popui; wietą tą norėjo gauti Kisuradze, daug už senio sunų apszwiestenis. Po ilgų waržymų parapija pateko Dzaszi sunui, už kurį užtarė parapija. Užtai Kisuradze, patikęs tėwų laimėjusio wietą popo, izsitraukė rewolwerį ir paleido szuwį. Dzaszi sunkiai paszautas į nugarą, Kisuradze gi pabėgo ir nežinia, kur jisai slapstosi.

|| Peterburge, wiename iz puičiausių restoranų, užtėmyjo, kad czią nesusektas sweczias, tyczia supjaustė sofas, kėdes, ekotertes, izpjauštinėja ant stalų ženklus ir tokiu budu juos pagadina. Kas tą daro, ne galejo susiekti. Tarnai nužiūrėjo wieną iz sweczijų, kurisai tankiai i restoraną ateina. Kada nužiūrėtasis sweczias wėl atėjo, pawedė jam pirma gerai apžiūrėtą kabinėtą. Kada jisai isėjo, tarnai užtėmyjo, kad sofos iz tikro supjaustytos. Restorano sawinikis apskundė minėtą pongį i sudą, nors jis priguli prie Peterburgo didžturių ir užima augstą urėdą.

|| Ludwigshafene, Wakarinėj Wokietijoj, moteris fabriko darbininko Gugglero įmetė tris savo mažus waikuczius i užtėmusią upę Reiną, kur jie prigirė. Atlikus su waikais, szoko ir pati i upę ir teipogi prigirė. Kokios priežastys priwertė motiną prie tokio pasielgimo, nežinia; jos kaimynai mena, kad ji tą padarė iz wargo, nenorėdama, kad jos waikai turėtų badą kėsti. Wyras jos rods turėjo darbą fabrike, bet uždabris jo buvo teip mažas, kad ne užteko ant prideranczių seimynos izmaitinimo.

|| Mieste Batume, kaip paduoda Kaukazo laikraszczią, 5 d. Balandžio, sunus wietinio didžturių, Huseino Hobalo, patikęs Turkijos ukęs, Achmetą Papil, ant kurio nuo seniai turėjo piktumą, pradėjo tuojus su juom bartiesi. Laike tų barnių, Husein izsitraukė peilį ir įwėrė jį Achmetui i krutinę. Tasai tuojus puolė ant žemės ir czią jau pasimirė. Užmuszėjas pasinaudojo iz sumiszmio, pabėgo ir pasislėpė kalnuose.

|| Neseniai, ant lauko, netoli miestelio Vierneho, apsisztojo cziagonai. Jų prie wogimo pripatinę szunes paszlavė apie 20 wisztų miesto pakrasczijų gyventojams. Miestelio bulmistras nusintė policistus paszaukti cziagonus, tie iz tikro atsiwėrė 7 wyriszkus. Ro-

dinikai likosi suszaukti ir jie tuos cziagonus ant ypatiszkos baumės nusprendė ir tai ne už jų nusidėjimą, tikt už kaltę szunų. Wi-siems septyniems cziagonams nuskiemo po pusę galvos, barzdos ir usų ir paskui luosai paleido.

|| Bėgantis iz Maskolijos i Saratową geležinkelio trukis, netoli staczių Luberci, susidaužė. 8 wagonai pilni pasażierių likosi sudaužyti. Užmusztų ant wietos rods nepasirodė, bet labai sunkiai sužeistą yra 8, penki apkulti lengwiaus.

|| Karintijoj, Pietinėj Austrijoj, siautė wėl žemės drebėjimai, bet jie buvo jau daug silpnesni negu pirmiais, dabar jie didesnių nelaimių ne pagimdė.

|| Warszwaj, wieszpatystės bankesusekė didelė wagysta rando pinigų. Wagystą papildė wienas banko urėdnikas.

|| Warszwaj sudegė dideli alaus leidinyzė Machleido. Bledų ugnelės padarytą skaito ant 300000 rublių.

Pamegk dešimt CASCARITTS už 100, gerasiausia sztaurtoje piasczio ir wiet widuria.

Naujausi izradimai.

|| Prancuiziskos geležinkelio kompanijos rengiasi, wieton dabartinį sunkių geležinkelio wagonų, pradėti dirbtinti lengwesnius iz aluminijaus, ant ko izsidirbo jau daleidimą kelių ministerijos. Tiktai ratai, aszys ir resorai, bus kaip ir pirma, iz geležies ir plieno, sienos gi wagonų ir kitos jų dalys bus iz aluminijaus. Tokiu budu wagonai bus daug lengwesni, ant wilkimo jų reiks mažesnės pajegos, todėl galima bus i juos krauti didesnę sunke-nybę, trukiai galės greicziaus bėgioti, nenaikins teip kelio linijos, kaip dabartiniai sunks. Rods padarymas tukių wagonų kasztuos daugiaus, bet tuos kasztus sugrąžys tas, kad prie lengwesnių trukių nereiks tiek kuro, kelias be taisyčių ilgiaus galės izlaikyti, wagonai galės daugiaus taworų ir žmonių paimti.

|| Garsus Windobonos profesorius Schenk, kurisai neseniai pagarsino, kad izsrado budą, kaip priwerti motiną gimdyti tokias lyties kudikį, kokį kas nori. Dabar minėtas profesorius izsleido jau savo knygą, per kurią apreiszė wisuomenei, ant ko tas remiasi. Schenk sawo knigoj sako, kad lytis turincio užgimti kudyko remiasi wien ant cukraus, kurisai patenka i motinos organizmą ir kuriuom maitinasi motinos neszi-jamas waisius, jeigu to cukraus bus daugiaus, tai užgema waikas; taigi reikia, pagal norą, daugiaus ar mažiaus motinos organizmui suteikti cukraus. Kiti mokslinicziai tam netiki ir Schenko izleista knygą laiko už darbą be didesnės wertės.

|| Amerikos randas pirkio Londonie, Armstrongo dirbtuwė, kelias naujas automatizskas magazazines kanuoles. Magazynas su patronais yra prie storojo kanuolės galo, ji užsiprowyja pati, ant ko susinaudoja pujiega po szuwii muszanti atgal; ant szowimo reikia wien paspausti atsakančią guziką, bet tą galima elektrizskoms prietaisoms padaryti iz tolo. Iz tokios kanuolės galima paleisti 700 szuwų per minutą. Kadangi nuo, szuwų įkaista wamzdys, tai czią teip pritaisyta, kad ji atszaldo nuolatai tekantis ant jo szaltas wanduo.

Wietines žinios.

— Chicagos policijos wirszinikas izsdawė prisakymą, kad ne jokiuose saliuuose negrajtų muzika. Isakytą policijantams daboti, kad niekur saliuuose nebutų muzikos, kadangi ji labiausiai žmonis prie girtuoklystės pritraukia: izgirsta žmogus pro szalį einantis muziką ir kraustosi i salioną paziopsoti, įeina ir žinoma, be gėrymo neapseis. Uždrausta grajti netikt muzikantams, bet ir pasinaudoji saliuuose iz automatizskų instrumentų. Widurmiestij saliuuose muzika jau seniai uždrausta, dabar gi uždraudė ir priemieszcziuose.

— Gottlibas Jaras, dirbantis bicyklius, gyvenantis po nr. 1118 W. Place, likosi suaresztuotas. Skundžia jį už užpuolimą ant sawo kreditoriaus, Jono Stupkos. Gyweno jis seniaus pas Stupką i isiekolings 16 dol., persikėlė ant gyvenimo kitur. Už ką likosi i sudą apskystas ir žinoma, sudžia tuos 16 dol. Stupkai prisudyjo. Pereitos sanwaits panedėlyj, Jaras atėjo pas Stupką ir iz syk pradėjo barnis, laike kurių izsitraukė rewolwerį ir iz jo szwė keturis kartus i sawo kreditorių. Wiena kulka pataikė i krutinę, kita gi i ranką. Atlikęs tą, izbėgė laukan ir slapstėsi kelias dienas, bet likosi policijos sumistas ir pateko po sudu. Stupką nugabeno i ligonbutį; paszowimai jo nors skaudus, bet nepawojingi.

— Gywenantis po nr. 638 N. Ashland ave., darbinikas Prinz, pereitos nedėlios dieną nusintė sawo mažus waikus parneszti jam tabako. Waikai tėw isakymą izpildė ir grįžo namon; užėjo ant sztriktario szėnių ir pamatė atbėgantį karą, teip persigando, kad nežinojo ką daryti. Motor-manas norėjo sustabdyti isibėgusį karą, bet nepasisekė: karas užbėgo ant stowinczių waikų, wyresnįj numetė i szalį, per jausnesnįj perwaziawo. Susirinko žmonės ir norėjo motormaną tuojus lynczuoti ir tam wos pasisekė pabėgti. Kompanija atsintė žmonis pakelti wagoną ir izimti suwaziutą waiką, žmonių minios ir ant tų szoko, tikt policija juos apgynė.

— Žinomas Chicagoj gydytojas, Kossakauskas, wienur laikomas už lietuwį, terp lenkų už lenką, pateko po sudu už prigawystes; apskundė jį „American Express Co.“, nuo kurios turėjo agenturą ir prigawo ją ant 2000 dol. Sudžia Waterman rado Kossakauską kaltu ir nusudyjo ant trijų metų į kalėjimą. Dr. Kossakauskas buvo gydytojuom lenkizskos draugystės „Zjednoczenia Polskiego“; ant Laurel ul. turėjo sawo uždėtą akuszerių mokslinę. Kaip giridė, jeigu tikt kur pasisekė, jis ir nuo lietuwų diktai pinigų izswiliojo.

— Dwi merginos dėl wisų, gyvenancios drauge po nr. 548 State ul. Addie Dickinson ir Cattie Grand, už ką ten susibarė, barnys wienok greitai perėjo i pesztynes. Cattie Grand sudaudė uzbongą i galw sawo prieszinikės, toje gi iszitraukė peilį ir durė sawo prieszinikę i jėzoną teip, kad prakirto gyslą. Kol paszaukė gydytoją, tiek isztekėjo kraujo, kad jau ir daktaro pagelba nieko ne macyjo. Nugabeno dar sužeistą i ligonbutį, bet ji ten i pusę walandos pasimirė. Jos prieszinikę, Addie Dickson, suaresztawo.

— Sudžia Gary pripažino buwusiam konduktoriui, Fr. Dudgeon, tarnawusiam sztriktarių kompanijoj, nuo kompanijos 12000 dol. 1892 m. Dudgeon izpuolė iz karo ir tapo priesais waziuojancie wežimo perwaziuotas, wežimo ratai nulažė jam abidwi rankas. Kompanija nenorėjo žmogui nieko mokėti ir žinoma, nereikalaudama tarnų su nulažtomis rankoms, atstatė nuo wietos. Prowa traukėsi gana ilgai, pirmiausiai sudas prisudyjo Dudgeonui 10000 dol., bet tas tuom ne pasigandėdino.

— Maskoliskas konsulius Chicagoj atsilėpė i Chicagos detektywų szefą su praszymu pagauti du pabėgusius iz Maskolijos prigawėjus, kokį ten Gawrilą Rybiną ir Teofilį Przylewskį. Pirmininis paszlavė 1800000 rublių, antrasis gi, maskolizskas urėdnikas, 147000 rubl. Abudu atkako i Ameriką. Už pagawimą pirminiuo maskolizskas randas pakisra 10 000 dol., už antrą gi 2000 dol.

— Poliejia gawo žinį, kad pereitį sanwaite prapuołė Chicagoj dvi jaunos merginos: 15 m. Myrtle McCarthy, gyvenanti po nr. 620 W. 57 ul. ir jos taworska, Marry Patterson, gyvenanti po nr. 5923 Wentworth ave. Kur jos dingo, nežinia. Sprendžia, kad su Amerikos kareiwais nukėkė i Springfieldą.

— Pereitos nedėlios dieną, Chicagoj, ant naudos lietawizskos parapijos, bažnytinę salę, tapo parengtas teatras; atloszė dramą po wardu „Genawait“.

